Lietas arhīva Nr. A42-01954-17/4
ECLI:LV:ADRJRIT:2017:1211.A420195417.1.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2017.gada 11.decembrī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese Līga Biksiniece-Martinova,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ pieteikuma par Valsts prezidenta kancelejas faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, pienākuma uzlikšanu un kaitējuma atlīdzināšanu.

A p r a k s t o š ā

[1] /pers. A/ (turpmāk – pieteicējs) 2017.gada 14.martā vērsās Valsts prezidenta kancelejā (turpmāk arī – Kanceleja) ar iesniegumu un lūdza sniegt informāciju saistībā ar apstākļiem, kādos pašreizējais Valsts prezidents ir piedalījies kādās vakariņās Abu Dabi ar trešo personu piedalīšanos:
1) vai ir noteikts cenrādis šādai pašreizējā Valsts prezidenta līdzdalībai ieinteresētu trešo personu pasākumos?
2) ja jā, kas to sastādījis un kā varu ar to iepazīties?
3) ja nē, tad cik ilgu laiku pirms sava privātā pasākuma rīkošanas personai ir jānosūta pašreizējam Valsts prezidentam ielūgums ar norādi, kur un kādā laikā tam ierasties?
4) vai ir vēl kādas formalitātes, kas jānokārto, lai persona nodrošinātu pašreizējā Valsts prezidenta ierašanos uz savu privāto pasākumu?

[2] Ar 2017.gada 30.marta vēstuli Nr.597 Kanceleja informējusi, ka ikviena persona var vērsties Valsts prezidenta kancelejā ar iesniegumu, kurā var būt ietverts jautājums, sūdzība, lūgums, viedoklis vai cita veida informācija un uz to atbilde tiek sniegta bez maksas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

[3] Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteikums, kurš pamatots ar argumentiem, ka Kanceleja nav sniegusi pieprasīto informāciju, tādēļ kancelejas rīcība ir uzskatāma par prettiesisku.

[4] Kanceleja paskaidrojumā par pieteikumu uzskata to par nepamatotu un noraidāmu, paskaidrojot turpmāk minēto.
[4.1] Informācijas atklātības likums šajā gadījumā nav piemērojams, bet piemērojams ir Iesniegumu likums. Saskaņā ar Iesniegumu likumu Kanceleja pieteicējam sniedza atbildi.
[4.2] Kancelejai nav tiesiska pamata komentēt pieteicēja privātus priekšstatus. 2017.gadā Kanceleja no pieteicēja ir saņēmusi 30 dažāda rakstura iesniegumus un informācijas pieprasījumus, un atbilžu sagatavošana uz tiem ierobežo citu personu tiesības un iespējas saziņā ar Kanceleju.

[5] Administratīvā procesa likuma 112.[1] panta pirmā daļa noteic, ka administratīvās lietas izskatīšana notiek rakstveida procesā bez tiesas sēdes, ja likumā nav noteikts citādi. Savukārt minētā panta ceturtā daļa noteic, ka tiesa lietu mutvārdu procesā tiesas sēdē izskata, ja pirmās instances tiesai to lūdzis pieteicējs (..). Tā kā pieteicējs tiesai nav lūdzis lietu izskatīti mutvārdu procesā, tiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 112.[1] panta pirmajai daļai lietu izskata rakstveida procesā.

M o t ī v u d a ļ

[6] Kā secināms no pieteikuma un atbildētājas paskaidrojumiem, pieteicējs vērsies Kancelejā, pamatojoties uz Informācijas atklātības likumu, savukārt iestāde uzskata, ka tā ir sniegusi atbildi Iesniegumu likuma noteiktajā kārtībā un Informācijas atklātības likuma normas uz šo gadījumu nav attiecināmas. Tādējādi sākotnēji ir noskaidrojams, pēc kādām tiesību normām izskatāms pieteicēja 2017.gada 14.marta iesniegums.

[7] Gan personas tiesības vērsties iestādē un saņemt atbildi pēc būtības uz sevi interesējošu ar valsts pārvaldes īstenošanu saistītu jautājumu, gan personas tiesības pieprasīt, lai iestāde izsniedz vispārpieejamu informāciju, citstarp ir vērstas uz ikviena tiesībām būt informētam par valsts pārvaldes sistēmas institūciju darbību, lai pārliecinātos, ka tās efektīvi, godīgi un taisnīgi saskaņā ar likumiem pilda sabiedrības uzticētās funkcijas. Līdz ar to abas šīs tiesības nereti ir cieši saistītas (*sal. sk., piemēram, Augstākās tiesas 2007.gada 8.jūnija spriedumu SKA-194/2007*).
Tomēr personas tiesības vērsties iestādē un saņemt atbildi pēc būtības un personas tiesības pieprasīt, lai iestāde izsniedz vispārpieejamu informāciju, ir divas savstarpēji nošķiramas patstāvīgas tiesības, kuru īstenošanai ir noteikts atšķirīgs tiesiskais regulējums (*sal. sk. Augstākās tiesas 2009.gada 16.septembra spriedumu lietā SKA-241/2009*).

[8] Personas tiesības likumā noteiktā kārtībā vērsties iestādē un saņemt atbildi pēc būtības uz sevi interesējošu ar valsts pārvaldes īstenošanu saistītu jautājumu izriet no Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 104.panta.
Šīs tiesības ir daļa no valsts labas pārvaldības. Tās tiek īstenotas uz personas iniciatīvas pamata, vēršoties pie valsts kāda tai interesējoša jautājuma noskaidrošanai. Valsts pienākums atbilstoši šai konstitucionālajai normai ir sniegt atbildi, kurā ir izvērtēti uzdotie jautājumi un tie motivēti atbildēti (*sk. Augstākās tiesas 2012.gada 10.februāra sprieduma lietā SKA-3/2012 6.punktu un 2008.gada 21.aprīļa sprieduma lietā SKA-22/2008 17.punktu*).

Saskaņā ar Iesniegumu likumu iesniegums var ietvert personas lūgumu, sūdzību, priekšlikumu vai jautājumu, uz kuru iestādei ir jāsniedz motivētu atbildi.

[9] Savukārt tiesības saņemt vispārpieejamu informāciju pamatā izriet no Satversmes 100.panta, kur noteikts, ka ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību, kas ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, kā arī paust savus uzskatus. Tādējādi tiesības saņemt informāciju ir tiesību uz vārda brīvību sastāvdaļa (*sk. Augstākās tiesas 2007.gada 8.jūnija spriedumu SKA-194/2007 un 2009.gada 16.septembra spriedumu lietā SKA-241/2009*). Tiesības uz informāciju plašāk ir regulētas Informācijas atklātības likumā.

[10] Ievērojot iepriekš minēto, tiesa atzīst, ka tajos gadījumos, kad persona ir vērsusies iestādē ar sevi interesējošu jautājumu, prasot no iestādes motivētu atbildi, piemērojams ir Iesniegumu likums. Savukārt Informācijas atklātības likums piemērojams gadījumā, kad persona, īstenojot savas tiesības uz informāciju, vēršas iestādē nolūkā iegūt kādus sev interesējošus datus vai ziņas, kurām jau ir jābūt iestādes rīcībā (*sal. sk. Augstākās tiesas 2012.gada 17.februāra sprieduma SKA-53/2012 5.punktu un 2009.gada 16.septembra spriedumu lietā SKA-241/2009, kā arī Pastars E. Iesniegumu likuma un citu likumu mijiedarbība. Jurista vārds, 2007.gada 4.decembris, Nr.49*).

[11] Konkrētajā gadījumā pieteicējs ar 2017.gada 14.marta iesniegumu vērsās Kancelejā, prasot skaidrojumu par procedūru, kādā veidā persona var uzaicināt Valsts prezidentu uz privātu pasākumu. Tādējādi tiesa uzskata, ka no šī iesnieguma izriet tas, ka pieteicējs nav prasījis datus vai ziņas, kurām ir jābūt iestādes rīcībā, bet gan skaidrojumu par to, kā viņš vai jebkura persona var īstenot savas intereses un tiesības.

Līdz ar to tiesa atzīst, ka Kanceleja pamatoti uzskatījusi, ka pieteicēja iesniegums vērtējams nevis kā informācijas pieprasījums Informācijas atklātības likuma izpratnē, bet gan kā iesniegums, uz kuru jāsniedz atbilde Iesniegumu likuma izpratnē.

[12] Satversmes 104.pantā noteiktās tiesības likumā paredzētajā veidā vērsties valsts un pašvaldību iestādē ar iesniegumiem un saņemt atbildi pēc būtības tiek īstenotas uz personas iniciatīvas pamata. Valsts pienākums atbilstoši šai konstitucionālajai normai ir sniegt atbildi, kurā ir izvērtēti uzdotie jautājumi un tie motivēti atbildēti. Tādā veidā tiek aktivizēta pilsoniskā sabiedrība un valsts darbība kļūst caurskatāmāka *(sk. Augstākās tiesas 2008.gada 21.aprīļa sprieduma lietā SKA-22/2008 17.punktu).*

Atbilstoši Iesniegumu likuma 2.panta pirmajai daļai šis likums nosaka kārtību, kādā privātpersona iesniedz un iestāde izskata dokumentu, kurā ietverts iestādes kompetencē esošs lūgums, sūdzība, priekšlikums vai jautājums, un atbild uz to. Savukārt likuma 5.panta pirmā daļa noteic, ka iestāde iesniegumu izskata, vadoties pēc tā satura.

No minētā secināms, ka iestādei, saņemot personas iesniegumu, ir pienākums iepazīties ar tā saturu un sniegt atbildi pēc būtības, proti, tādu atbildi, kas tieši un nepastarpināti attiecas uz personas uzdotajiem jautājumiem.

Satversmes 104.pants neparedz tiesības prasīt konkrēta satura atbildi *(sk. Augstākās tiesas 2011.gada 17.marta lēmuma lietā Nr.SKA-367/2011 7.punktu, 2010.gada 26.novembra lēmuma lietā Nr.SKA-785/2010 6.punktu)*. No minētā izriet, ka iestādei ir pienākums sniegt personai saprotamu atbildi uz personas uzdoto jautājumu, kurš ir iestādes kompetencē. Iestādei nav jāveic konkrēta rīcība saistībā ar personas iesniegumā ietverto jautājumu. Apstāklis, ka iestādes atbildes saturs neatbilst personas gribai un interesēm, nenozīmē, ka iestāde nav sniegusi atbildi.

Līdz ar to tiesai izskatāmajā lietā jāpārbauda, vai iestāde, iepazīstoties ar pieteicēja iesnieguma saturu, ir izskatījusi to atbilstoši Iesniegumu likumā noteiktajām prasībām.

[13] No lietas materiāliem izriet, ka pieteicējs ir vērsies Kancelejā pēc tam, kad plašsaziņas līdzekļos uzzinājis, ka Valsts prezidents ir piedalījies vakariņās Abu Dabi ar trešo personu piedalīšanos. No šīs informācijas pieteicējs secinājis, ka "jebkurai trešajai personai ir iespējams „nomāt" Valsts prezidenta līdzdalību savā privātā pasākumā". Pieteicējs uzdevis Kancelejai četrus jautājumus par iespējamu Valsts prezidenta līdzdalību personu privātos pasākumos, lūdzot izskaidrot, kādas formalitātes jānokārto, cik ilgu laiku pirms pasākuma Valsts prezidents jāuzaicina un vai par to ir jāmaksā. Atbildē Kanceleja ir tikai norādījusi, ka ikviena persona var vērsties Valsts prezidenta kancelejā ar iesniegumu, kurā var būt ietverts jautājums, sūdzība, lūgums, viedoklis vai cita veida informācija un uz to atbilde tiek sniegta bez maksas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Tiesas ieskatā sniegtā atbilde ir ļoti vispārīga un Kanceleja nav tieši atbildējusi uz pieteicēja iesniegumā uzdotajiem jautājumiem. Lai gan uzdotie jautājumi, iespējams, ir tendenciozi, tie attiecas uz iestādes kompetenci un ir pietiekami konkrēti, lai varētu uz tiem atbildēt, netērējot nesamērīgus resursus. Kā jau minēts, pieteicējam nav tiesību prasīt konkrēta satura atbildi, tomēr iestādei jāsniedz atbilde, kurā ir izvērtēti un motivēti atbildēti uzdotie jautājumi vai arī paskaidrots, kādēļ konkrētas atbildes sniegt nav iespējams.

Pastāvot šādiem apstākļiem, atzīstams, ka pieteicējs nav saņēmis atbildi pēc būtības uz 2017.gada 14.marta iesniegumu.

[14] Ievērojot iepriekš konstatēto, Kancelejas rīcība, nesniedzot pieteicējam atbildi pēc būtības, ir atzīstama par prettiesisku un iestādei uzliekams pienākumu sniegt atbildi pēc būtības uz pieteicēja 2017.gada 14.marta iesniegumu.

[15] Pieteicējs lūdzis atlīdzināt nodarīto morālo kaitējumu un uzlikt par pienākumu kancelejai atvainoties pieteicējam par prettiesisko rīcību, neievērojot likuma normas.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 92.pantu ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Atlīdzināšanas likums) 4.panta pirmā daļa noteic, ka iestāde zaudējumus var nodarīt ar prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību.

Administratīvā procesa likuma 94.panta ceturtā daļa noteic, ka atlīdzināšanas pienākumu attiecīgais publisko tiesību subjekts var izpildīt, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējuma vai kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams, vai nav adekvāti, samaksājot atbilstīgu atlīdzinājumu naudā. Tātad no tiesību normas izriet, ka atlīdzināšanas pienākums var tikt izpildīts kā iepriekšējā stāvokļa atjaunošana, un tikai gadījumā, ja atjaunošana nav iespējama vai nav adekvāta, piešķirams atlīdzinājums naudā vai nosakāma rakstveida vai publiska atvainošanās, kā to paredz Atlīdzināšanas likuma 14.panta ceturtā daļa, proti, ja iestāde vai tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, personiskā kaitējuma, tai skaitā morālā kaitējuma, patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt iestādes rakstveida vai publiska atvainošanās.

Ar atbildes nesniegšanu pēc būtības ir aizskartas pieteicēja ar likumu aizsargātās tiesības uz informācijas saņemšanu, kas uzskatāmas par nozīmīgām personas pamattiesībām. Vienlaikus konstatējams, ka pieteicējs nav norādījis uz viņam nodarītā aizskāruma smagumu vai citiem ar morālo kaitējumu

saistītiem apsvērumiem. Līdz ar to tiesa secina, ka pieteicējam nav nodarīts smags aizskārums. Pieteicējs arī nav norādījis uz citiem ar morālo kaitējumu saistītiem apsvērumiem, kas būtu pamats izvērtēt atbildes nesniegšanas ietekmi uz citām ar likumu aizsargātām tiesībām.

Izvērtējot lietas apstākļus, tiesa atzīst, ka izskatāmajā lietā tiesas noteikts pienākums Kancelejai sniegt pieteicējam izvērstu atbildi ir uzskatāms par atbilstīgu atlīdzinājumu, bet pieteicēja prasījums par atvainošanos kā morālā kaitējuma atlīdzinājumu ir noraidāms.

[16] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu. Pieteicējs par pieteikuma iesniegšanu tiesā ir samaksājis valsts nodevu 30 *euro* apmērā *(lietas 5.lapa)*.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2013.gada 12.februāra noteikumu Nr.85 „Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu, un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 13.punktu valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc tiesas vai tiesneša nolēmuma stāšanās spēkā Administratīvā procesa likuma 126.pantā minētajos gadījumos no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē.

[17] Tiesa papildus norāda, ka saskaņā ar Iesniegumu likuma 10.panta otro daļu tiesas spriedums lietā, kurā izskatīts pieteikums saistībā ar iestādes faktisko rīcību, kas izpaudusies kā atbildes sniegšana, nepienācīga sniegšana vai nesniegšana uz iesniegumu Iesniegumu likumā noteiktajā kārtībā, nav pārsūdzams.

Līdz ar to tāda veida lietā, kāda tiesas vērtējumā ir šī lieta, Administratīvās rajona tiesas sprieduma pārsūdzēšanu likumdevējs nav paredzējis.

R e z o l u t ī v ā

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu un 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

n o s p r i e d a

apmierināt daļā /pers. A/ pieteikumu.

Atzīt par prettiesisku Valsts prezidenta kancelejas faktisko rīcību 2017.gada 30.martā nesniedzot atbildi pēc būtības uz /pers. A/ 2017.gada 14.marta iesniegumu.

Uzlikt pienākumu Valsts prezidenta kancelejai viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas sniegt atbildi pēc būtības uz /pers. A/ 2017.gada 14.marta iesniegumu.

Noraidīt pieteikumu pārējā daļā.

Piespriest no Latvijas Republikas par labu /pers. A/ (personas kods /personas kods/) viņa samaksāto valsts nodevu 30 *euro* apmērā.

Spriedums nav pārsūdzams un stājas spēkā tā pasludināšanas dienā.

Tiesnese *(paraksts)* /pers. H/